

وقتی نفت، عرصه را برای گردشگری تنگ می‌کند/ محرومیت در گردشگری

محرومیت در مناطق جنوبی کشور محدود به راه، آب و جاده نمی‌شود، بسیاری از بخش‌های محروم جنوب کشور پتانسیل این را دارند تا به مقاصد گردشگری تبدیل شوند ولی تاکنون مورد غفلت واقع شده‌اند.

«مناطق محروم» یا «مناطق کمتر توسعه‌یافته» اصطلاحی است که در نظام سیاست‌گذاری ایران برای برخی مناطق به کار می‌رود. منطقه محروم دارای تعریف روشن قانونی نیست و تعیین مناطق محروم در قوانین مختلف به عهده دولت گذاشته شده‌است. شاخص‌هایی مثل نرخ بیکاری، آب شرب شهری و روستایی، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهسازی روستاها، راه و زیرساخت‌های جاده‌ای، سرانه‌های عمران شهری و ... از جمله مواردی است که محرومیت یک منطقه را تعیین می‌کند.

طبعیتاً وقتی منطقه‌ای در بخش‌های اساسی و تعیین‌کننده‌ای مثل موارد یاد شده محرومیت داشته باشد نمی‌توان توقع داشت که به بخش گردشگری آن منطقه توجه شود در حالی که به نظر می‌رسد یک تصور رایج غلط است. در بسیاری از مناطق محروم، گردشگری و فراهم کردن بستر برای آن منطقه می‌تواند تا حدی به رفع محرومیت آن منطقه کمک کند.

در سفری که اخیراً [خبرنگار مهر](#) به مناطق محروم بندرجاسک داشت مشخص شد که این منطقه با وجود محرومیت‌هایی که در حوزه‌های اساسی و اصلی دارد ولی پتانسیل بسیاری برای تبدیل شدن به یک مقصد گردشگری دارد.

به عنوان مثال در مسیر بندرعباس به جاسک ما شاهد رشته کوه‌های مریخی و مینیاتوری هستیم که هر کدام اشکال اعجاب‌انگیزی دارند، درکنار این رشته کوه‌ها گونه‌های متنوع گیاهی رشد کرده که مجموعاً آن منطقه را تبدیل به یک صحنه و منظره دیدنی کرده‌است؛ به این صحنه دیدنی ساحل هم اضافه کنید. در این مسیر درست روبروی این رشته کوه‌ها خط ساحلی داریم که درخشش آب‌های نیلگون دریای جنوب این زیبایی را دوچندان کرده‌است. مجموعه این زیبایی‌ها در حدی است که حتی می‌توان آن‌ها را ثبت ملی کرد ولی متأسفانه هیچکاری درخصوص معرفی و شناسایی آنها انجام نشده‌است چه برسد به ثبت.

نمونه دیگر اینکه ساحل شهرستان جاسک و روستاهای اطراف آن مثل ساحل روستای «سورگلم» بسیار بکر و دیدنی است خصوصاً که جنگل‌های حرا که از قشم آغاز می‌شود تا این منطقه ادامه یافته و بر زیبایی‌هایی این ساحل افزوده‌است.

از آنجایی که محل درآمد و امرار معاش مردمان این منطقه از طریق ساحل و صید است و مردم این منطقه رسم و رسومات مختلفی مرتبط با صیادی دارند می‌توان از همین مراسم به عنوان یک پتانسیل گردشگری استفاده کرد. همانطور که امروز بازدید از مراسم گلابگیری کاشان تبدیل به یک جاذبه توریستی شده‌است می‌توان فصل یا زمان خاصی که صیادان به دریا می‌روند یا از دریا به خشکی برمی‌گردند را تبدیل به یک جاذبه برای گردشگران کرد.

به عنوان مثال در زمانی که ما در بندرجاسک (بهمن ماه) حضور داشتیم یک لنج که حدود دوماه بر روی دریای عمان بود به ساحل برگشت تا ۸۰ هزار ماهی تن که صید کرده بود را به سردخانه انتقال دهد و سپس برای بسته بندی و تبدیل شدن به کنسرو ماهی تن به کارخانه برود. صیادان و حاضران در کشتی به محض رسیدن به ساحل از شدت خوشحالی بازگشت به شهر و خانواده هایشان رقص های خاص محلی می کردند که بسیار دیدنی بود و پتانسیل این را داشت که تبدیل به یک مراسم خاص محلی شود.

این مواردی که تا اینجا اشاره کردیم تنها چند نمونه از خروارها مورد جذاب گردشگری در مناطق محروم است. برای چرایی توجه نشدن به این جذابیت ها به سراغ دفتر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری بندر جاسک رفتیم. برخلاف تصورمان که فکر می کردیم با یک ساختمان وزارتخانه ای یا اداری مواجه می شویم با یک خانه قدیمی و سیمانی رو به ساحل مواجه شدیم که هیچ تابلو یا نشانی از میراث فرهنگی و گردشگری نداشت. در خانه باز بود و پس از اینکه به داخل رفتیم با یک اتاق کوچک سیمانی آبی رنگ مواجه شدیم که دو میز و تعدادی صندلی داشت. از خانمی که آنجا نشسته بود پرسیدم اینجا اداره میراث فرهنگی و گردشگری جاسک هست؟ پاسخ داد بله. گفتم می خواستم با مسئول اینجا صحبت کنم، گفت خودم هستم، پرسیدم پس بقیه همکارانتان کجا هستند؟ پاسخ داد اینجا فقط من هستم و همه کارها را هم خودم انجام می دهم. گفتگو را با مه گنج رئیسی، رئیس دفتر میراث فرهنگی و گردشگری جاسک شروع کردم. در همین میان کار چند خانم محل سوزن دوز که برای تمديد کارت صنایع دستی و برای گرفتن وام آمده بودند را هم راه انداخت و سر درد و دلش باز شد.

رئیسی گفت: در جاسک چند جاذبه گردشگری مثل تلگراف خانه، باغ سادرمن، اتاقک های ساسانی و... داریم که ثبت شده ولی متأسفانه دسترسی به این مناطق بسیار سخت است و کمتر گردشگری به دیدن آن ها می رود. علاوه بر اینکه تعداد دیگری جاذبه گردشگری هم داریم که اصلاً به آنها توجه نشده است چه برسد به ثبت ملی یا جهانی.

وی افزود: یکی از مشکلاتی که ما در این منطقه داریم این است که شهرستان جاسک دورترین شهرستان نسبت به مرکز استان هرمزگان است و همیشه کمتر مورد توجه بوده است، ضمن اینکه دسترسی به منطقه ما فقط از طریق جاده امکانپذیر است و همین موضوع رغبت گردشگران برای حضور در منطقه را کم می کند. چرا که بیشتر مردم ترجیح می دهند تا مقصدی که انتخاب کرده اند با قطار یا هواپیما بروند. البته قرار بود برای جاسک فرودگاه احداث شود تا کمی این مشکل حل شود ولی متأسفانه هنوز این اتفاق نیفتاده است. هیچ روستا یا منطقه ای در جاسک نیست که جاذبه گردشگری نداشته باشد. جاسک شبیه جزیره است چون از سه طرف محصور در آب و از یک طرف به خشکی منتهی می شویم و در شکل ساحل ها هم تنوع بسیاری وجود دارد مثلاً بخشی از ساحل جاسک شنی و ماسه ای و بخشی صخره ای است.

رئیسی ادامه داد: چندی پیش گروهی برای حفاری و استخراج نفت به منطقه مکران در این شهرستان آمده بودند و من همان جا گفتم که نمی توان همه کشور را با نفت اداره کرد و باید به جنبه های دیگر مثل گردشگری هم توجه کرد. ما بزرگترین «خور» خاورمیانه را در جاسک داریم ولی متأسفانه دیده نشده است. علاوه بر این جاذبه های جغرافیایی، تنوع قومیت های مختلف و پوشش متنوع ساکنین این سرزمین خودش قابل توجه است. به طوری که لباس های خانم ها در شرق جاسک با منطقه غرب آن فرق دارد. مدل و رنگ

برقع هایی که خانم ها می زنند هر کدام معنادار و بسیار جالب است. البته این نکته را هم بدانید که پوشیه های بلند مشکی که این روزها بعضا دیده می شود برای این منطقه نیست و از کشورهای عربی وارد اینجا شده است. در بندر جاسک برقع مشکی را دختران مجرد و برقع قرمز و نارنجی را زنان نوعروس که تازه ازدواج کرده اند استفاده می کنند. هرچه سن زنان بالاتر برود رنگ این برقع ها تیره تر می شود به طوری که زنان بیوه و سالمند از برقع قهوه ای رنگ استفاده می کنند. امروزه متأسفانه پوشش مردمان این منطقه بسیار متأثر از کشورهای عربی شده و مردم کمتر تمایل دارند لباس های محلی خود را بپوشند.

مدیر دفتر میراث فرهنگی جاسک در پایان گفت: صنایع دستی این منطقه شامل سوزن دوزی، زری بافی، گلابتون دوزی و ... می شود. بندر جاسک حدود ۳ تا ۴ هزار نفر هنرمند فعال در صنایع دستی دارد و ۸۰ درصد زنان جاسک با هنرهای صنایع دستی این منطقه مثل سوزن دوزی و زری دوزی آشنایی دارند و بلد هستند. ولی از این همه پتانسیل میراث فرهنگی استفاده ای نمی شود.

بر اساس این دیده ها و شنیده ها مشخص است که مناطق محروم علاوه بر محرومیت در نیازهای اساسی مثل آب، برق، جاده و ... از جنبه های دیگری مثل توجه به میراث فرهنگی یا جاذبه های گردشگری هم محروم هستند و این داشته هایشان مورد غفلت واقع می شود. این درحالیست که رسیدگی به این مناطق و دیده شدن آنها می تواند بر رفع محرومیت این مناطق کمک کند و تأثیر بسزایی در زندگی و امرار معاش ساکنان آنجا بگذارد. چون فراهم کردن بستر گردشگری به همراه خود یکسری ملازماتی دارد که این ملازمت موجب به حرکت درآوردن چرخه زندگی بسیاری از مردم می شود.

منبع: خبرگزاری مهر